

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 10 din 5 ianuarie 2012

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA

din 7 iunie 2011

în Cauza Baldovin împotriva României

Strasbourg

(Cererea nr. 11.385/05)

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În Cauza Baldovin împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la 17 mai 2011,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 11.385/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Ana-Elisabeta Baldovin (*reclamanta*), a sesizat Curtea la 21 martie 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată în fața Curții de soțul său, Viorel Baldovin. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul guvernamental Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanta afirmă că nu a beneficiat, în urma decesului fiicei sale, de o anchetă efectivă, așa cum prevede, în opinia sa, art. 2 din Convenție.

4. La 7 iulie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 1 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanta s-a născut în 1983 și are domiciliul în Bălești.

6. În iulie 2002, a dat naștere într-un spital public unei fete pe care a numit-o Maria. În momentul nașterii, reclamanta a prezentat medicului de gardă, G.I., indicațiile medicului ginecolog care a îngrijit-o pe durata sarcinii, precum și rezultatele mai multor ecografii efectuate, din care reieșea că fătul se prezenta în poziție transversală în pântecul mamei și că cezariana era indispensabilă. În pofida acestor recomandări, medicul de gardă G.I. a provocat reclamantei nașterea naturală. Maria a decedat prin asfixie a doua zi după naștere. S-a efectuat o autopsie.

7. Reclamanta a solicitat o contraexpertiză, care a fost efectuată la 25 iulie 2002 de medicul-șef B. de la Serviciul de medicină legală Gorj. Conform raportului întocmit în această situație, decesul Mariei a fost cauzat de o asfixie provocată în momentul nașterii de cordonul ombilical. Raportul preciza că exista o legătură de cauzalitate directă între decesul nou-născutei și modul în care a avut loc nașterea, ca urmare a nerespectării recomandării pentru naștere prin cezariană.

8. Reclamanta a făcut reclamație împotriva medicului G.I. pentru modul în care a avut loc nașterea. Prin Decizia din 20 august 2002, comisia de disciplină a Colegiului Medicilor Gorj a respins reclamația.

9. Având rezultatul contraexpertizei din 25 iulie 2002, reclamanta a depus plângere împotriva medicului de gardă G.I. pentru ucidere din culpă. Parchetul de pe lângă Tribunalul Gorj a deschis o anchetă în privința lui G.I.

10. În Avizul din 13 februarie 2003 solicitat de parchet, Institutul de Medicină Legală Craiova preciza că a fost corespunzătoare conduita terapeutică a medicului de gardă G.I. în timpul nașterii reclamantei. Avizul preciza, de asemenea, că autopsia medico-legală a nou-născutei s-a efectuat cu întârziere, că nu se cunoșteau condițiile în care corpul fusese conservat în primele două săptămâni și că raportul de autopsie inițial era incomplet.

11. La 17 februarie 2003, parchetul a solicitat avizul Comisiei superioare medico-legale a Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București. Comisia a emis un aviz datat 28 mai 2003, în care preciza că aprobă avizul emis de Institutul de Medicină Legală Craiova; aceasta preciza totodată că fătul se născuse viu și neviabil. Nu s-au făcut precizări privind problema dacă nerespectarea de către medicul de gardă a indicațiilor medicului ginecolog al reclamantei, pentru naștere prin cezariană, fusese decisivă sau nu pentru decesul Mariei.

12. Prin Rezoluția din 4 iunie 2003, Parchetul de pe lângă Tribunalul Gorj a dispus neînceperea urmăririi penale în cazul medicului de gardă G.I.

13. Ca urmare a plângerii reclamantei, Judecătoria Târgu Jiu, prin Hotărârea din 16 iunie 2004, a decis trimiterea cauzei Parchetului de pe lângă Tribunalul Gorj în vederea redeschiderii urmăririi penale împotriva lui G.I., sub acuzația de ucidere din culpă. Instanța a subliniat că ancheta efectuată de parchet era incompletă și că diversele avize emise de instituțiile medico-legale nu permiteau stabilirea cu certitudine a cauzei decesului nou-născutei; instanța a cerut în special parchetului să cerceteze dacă nerespectarea de către medicul de gardă a recomandărilor medicului ginecolog al reclamantei, pentru naștere prin cezariană, a fost sau nu decisivă pentru decesul Mariei.

14. Parchetul și G.I. au formulat recurs împotriva acestei hotărâri.

15. Prin hotărârea definitivă din 11 octombrie 2004, Tribunalul Gorj a admis recursul și, pe fond, a respins plângerea reclamantei împotriva Rezoluției parchetului din 4 iunie 2003 de neîncepere a urmăririi penale. Instanța a hotărât că, potrivit legii, avizul Comisiei superioare medico-legale a Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” era ultimul aviz care putea fi solicitat de organele de anchetă și că, întrucât comisia s-a exprimat deja în speță, nu se mai putea solicita niciun alt aviz sau act medical pentru a servi ca mijloc de probă în cauza în care a fost sesizată.

II. Legislația și practica națională relevante

16. La momentul faptelor, activitatea de medicină legală era reglementată de Ordonanța Guvernului nr. 1/2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, de Regulamentul aprobat la 7 septembrie 2000 de aplicare a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 1/2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 774/2000, și de Normele procedurale privind efectuarea expertizelor medicale și a altor lucrări medico-legale. Articolele relevante în speță, precum și dispozițiile și practicile interne cu privire la expertize ca mijloc de probă în procesul penal și la răspunderea civilă a personalului medical sunt rezumate la pct. 41-54 din Hotărârea *Eugenia Lazăr împotriva României* (nr. 32.146/05, 16 februarie 2010).

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 2 din Convenție

17. Invocând art. 2, 6 și 13 din Convenție, reclamanta se plânge de lipsa unei anchete efective în urma decesului fiicei sale.

18. Curtea reamintește că, fiind responsabilă cu încadrarea juridică a faptelor, nu se consideră legată de încadrarea făcută de reclamanți sau de Guvern. În temeiul *principiului jura novit curia*, aceasta a examinat din oficiu capetele de cerere din perspectiva unui articol sau paragraf pe care părțile nu l-au invocat. Curtea reamintește, de asemenea, că un capăt de cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță și nu doar prin simplele motive sau argumente de drept invocate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 60, *Guerra și alții împotriva Italiei*, 19 februarie 1998, pct. 44, Culegere de hotărâri și decizii 1998-I, precum și *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22.493/93, pct. 167, 1 martie 2001). În lumina acestor principii, Curtea consideră necesar, în circumstanțele speței, să examineze întregul capăt de cerere al reclamantei din perspectiva art. 2 din Convenție, formulat după cum urmează în părțile sale relevante:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

19. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De altfel, Curtea subliniază că nu există nici alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar, aşadar, să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

20. Reclamanta pretinde că legislația națională și sistemul judiciar al țării sale nu i-au permis să obțină o examinare efectivă a cauzei decesului fiicei sale. Criticând modul în care autoritățile au desfășurat ancheta începută în urma plângerii sale penale, reclamanta afirmă că ancheta efectuată de parchet era incompletă și că diversele avize emise de instituțiile medico-legale nu permiteau să se stabilească cu certitudine cauza decesului copilului său și dacă nerespectarea de către medicul de gardă a recomandării medicului său ginecolog, pentru naștere prin cezariană, a fost sau nu decisivă pentru decesul Mariei. În general, reclamanta denunță lipsa unui cadru juridic corespunzător la nivel național care să permită combaterea relelor practici în domeniul medical, precum și identificarea și sancționarea eventualelor persoane răspunzătoare. Aceasta adaugă că, în speță, concluzia la care au ajuns autoritățile judiciare a făcut ca orice acțiune în despăgubire pe care ar fi introdus-o în fața instanțelor civile să fie sortită eșecului.

21. Guvernul contestă acest argument. Reamintind faptul că în Convenție nu se prevede dreptul unui reclamant de a iniția urmărirea penală sau de a condamna penal terți ori obligația de rezultat care presupune că orice urmărire penală trebuie să se încheie cu o condamnare, Guvernul consideră că ancheta desfășurată de autorități în urma decesului fiicei reclamantei a fost completă și efectivă. În opinia acestuia, rezultatul procedurii penale desfășurate în speță de către autorități a respectat avizul emis de Institutul de Medicină Legală Craiova și de Comisia superioară medico-legală a Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici”. Acesta susține că, în caz de deces din cauză de neglijență medicală, sistemul național oferă părților vătămate posibilitatea de a deschide, din oficiu, o procedură penală, precum și de a introduce o acțiune civilă în fața instanțelor civile. În final, Guvernul precizează că, în cazul în care un medic a fost găsit vinovat de o instanță civilă, împotriva acestuia se poate iniția o procedură disciplinară.

22. Curtea amintește că, odată cu o recentă hotărâre pronunțată împotriva României într-o cauză care privea modul în care autoritățile naționale desfășuraseră, între 20 iulie 2000 și 8 februarie 2005, o anchetă în urma decesului fiului reclamantei într-un spital public, a examinat deja garanțiile care caracterizau la vremea respectivă în dreptul român sistemul juridic ce permitea stabilirea cauzei decesului unui individ care se afla sub răspunderea personalului medical (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 66-92). Curtea a evidențiat în special că nici Ordonanța Guvernului nr. 1/2000, nici normele de procedură privind efectuarea expertizelor medicale și a altor lucrări medico-legale nu includeau precizări referitoare la eventualele informații obligatorii pe care avizele emise de autoritatea națională supremă în materie de expertiză medico-legală - Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici” - ar trebui să le conțină

.Curtea a mai remarcat că, în conformitate cu dispozițiile interne privind expertiza medico-legală, formularea unui aviz de către respectiva autoritate națională supremă în materie

de expertiză medico-legală împiedica instituțiile de rang inferior să efectueze expertize noi și să le completeze pe cele efectuate deja; în final, a subliniat că instanțele naționale și justițiabilii care aveau calitatea de parte la un proces penal privind acuzații de atingere adusă dreptului la viață nu se puteau prevala, cu titlu de mijloc de probă, de avize științifice emise de instituții independente, altele decât instituțiile medico-legale publice enumerate de Ordonanța Guvernului nr. 1/2000.

Curtea a ajuns astfel la concluzia conform căreia cadrul legislativ instituit de stat pentru reglementarea activității de medicină legală nu avea suficiente garanții împotriva arbitrarului pentru a consolida încrederea justițiabililor în actul de justiție și credibilitatea sistemului în ansamblu.

23. În speță, Curtea observă că instanța de recurs a acordat încredere, ca și în Hotărârea *Eugenia Lazăr*, citată anterior, avizului emis de comisia medicală a Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” (*Comisia superioară*) pe motiv că acest document a fost emis de cea mai înaltă autoritate națională în materie de expertize medico-legale, deși judecătorii primei instanțe l-au considerat incomplet și au solicitat un aviz nou. Fără a contesta competența profesională a celor 12 medici care alcătuiesc Comisia superioară, care, conform legii, trebuie să aibă o vastă experiență în medicină (*supra*, pct. 16), Curtea reiterează că doar un raport detaliat dovedit științific, care includea o soluție motivată în raport cu eventualele contradicții între avizele instituțiilor de rang inferior și care răspundea întrebărilor adresate de parchet, este de natură să le inspire justițiabililor încredere în actul de justiție și să asiste organele judiciare în exercitarea funcțiilor lor (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tysiąc împotriva Poloniei*, nr. 5.410/03, pct. 117, CEDO 2007-IV, precum și *Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 45). Or, în speță, avizul emis de Comisia superioară se limita la a aproba, într-un mod foarte laconic, unul dintre avizele anterioare, fără să fi efectuat o analiză obiectiv științifică a situației în cauză și fără o motivare de către comisie a concluziei sale, conform căreia nu i se putea imputa nicio eroare medicului G.I. în raport cu avizele contradictorii emise anterior de diverse instituții de medicină legală.

24. Mai mult, formularea unui asemenea aviz de către autoritatea națională supremă în materie împiedica instituțiile de rang inferior să efectueze expertize noi și să le completeze pe cele pe care le realizaseră (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 83). De asemenea, reclamanta, în calitate de parte la o acțiune penală privind preținse atingeri aduse dreptului la viață, nu se putea prevala, cu titlu de mijloc de probă, de avize științifice emise de instituții independente, altele decât instituțiile de medicină legală publice menționate de Ordonanța Guvernului nr. 1/2000 (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 79 și 84).

25. În fine, Tribunalul Gorj a motivat, în cadrul ultimei decizii interne definitive, Hotărârea definitivă din 11 octombrie 2004, decizia de a-l exonera pe medicul G.I. de orice răspundere penală prin faptul că, în virtutea cadrului legislativ, nu se putea efectua, după emiterea avizului Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici”, o expertiză nouă sau un supliment de expertiză care ar fi putut servi ca probă în cadrul acțiunii penale.

26. O astfel de abordare a instanței de recurs, devenită posibilă ca urmare a legislației naționale în materie de expertize medico-legale, este complet contrară obligației procedurale incluse implicit în art. 2 din Convenție, care impune tocmai autorităților naționale să ia măsuri pentru a asigura obținerea de probe care să ofere un raport complet și precis privind faptele și o analiză obiectivă a constatărilor clinice, în special a cauzei decesului (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 78). Având în vedere avizele contradictorii emise de diversele instituții de medicină

legală, precum și modul foarte laconic în care Comisia superioară s-a limitat, în ultimă instanță, la avizarea unor concluzii anterioare, o nouă expertiză sau un supliment de expertiză părea util pentru clarificarea aspectelor cauzei. Printre acestea se număra chestiunea principală, de altfel controversată, de a stabili dacă nerespectarea de către medicul de gardă a recomandării medicului ginecolog al reclamantei, pentru naștere prin cezariană, fusese decisivă sau nu pentru decesul nou-născutei.

27. Referitor la calea unei acțiuni civile pentru acordarea de daune-interese indicată de Guvern, Curtea reamintește că în Cauza *Eugenia Lazăr*, citată anterior, a subliniat că, la momentul faptelor, răspunderea medicală avea în dreptul român un caracter subiectiv și se baza pe eroarea medicală a persoanei în cauză. Curtea a hotărât că, întrucât cercetările penale au fost incomplete și insuficiente în sensul că nu au permis autorităților să ajungă la o concluzie clară cu privire la chestiunea dacă o eroare medicală a fost comisă sau nu, o acțiune civilă era, dacă nu sortită eșecului, atunci cel puțin aleatorie (*Eugenia Lazăr*, citată anterior, pct. 90). Curtea consideră că nimic din speță nu permite să se ajungă la o concluzie diferită. Curtea observă, în special, că Guvernul nu a prezentat nicio hotărâre a unei instanțe naționale care să demonstreze că, la momentul faptelor, un membru al personalului medical ar fi putut fi obligat, în împrejurări asemănătoare, la plata de daune-interese ori să i se aplice o sancțiune disciplinară.

28. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a stabili că în speță a fost încălcat art. 2 § 3 din Convenție sub aspect procedural.

II. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

29. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

30. Reclamanta solicită 100.000 de euro (*EUR*) pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit din cauza frustrării și a suferinței fizice și morale pe care atitudinea autorităților i le-a cauzat. Aceasta solicită de asemenea 250.000 *EUR* „cu titlu de reparație echitabilă” și 30.000 *EUR* pentru a compensa prejudiciul moral rezultat din pretinsa încălcare a art. 6 și 13 din Convenție, adică 380.000 *EUR* în total. Reclamanta nu solicită rambursarea cheltuielilor de judecată.

31. Guvernul își exprimă regretele pentru situația în care se află reclamanta, prin decesul fiicei sale nou-născute. Cu toate acestea, Guvernul consideră că reclamanta nu a justificat prejudiciul moral invocat și consideră, în orice caz, că suma solicitată este excesivă și că recunoașterea de către Curte a încălcării Convenției ar putea constitui în sine o reparație echitabilă pentru eventualul prejudiciu suferit de reclamantă.

32. Curtea consideră că faptele denunțate de reclamantă i-au cauzat în mod cert suferință, pe care simpla constatare a încălcării art. 2 la care a ajuns nu o poate compensa. Pronunțându-se în echitate, aceasta acordă reclamantei 16.000 *EUR* cu titlu de prejudiciu moral.

C. Dobânzi moratorii

33. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

În unanimitate,

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a fost încălcat art. 2 din Convenție sub aspect procedural;
3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 16.000 EUR (șaisprezece mii euro) pentru prejudiciul moral, care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la data expirării termenului menționat și până la momentul efectuării plății, această sumă va fi majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 7 iunie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall, Santiago Quesada,

președinte grefier